

Autor: Ewa Obara-Grączewska

Temat: Piękne brzydale, czyli niedoceniane zabytki Wrocławia

Punktem wyjścia do realizacji zajęć jest modernistyczna architektura powojennego Wrocławia na przykładach:

– wrocławskiego Manhattanu (tzw. sedesowce)

<http://archiwum.zajezdnia.org/indexpro.php?tytulx=%22wroc%20C5%82awski%20Manhattan%22>

– trzonolinowca, czyli domu na kurzej stopce

<http://archiwum.zajezdnia.org/indexpro.php?tytulx=%22trzonolinowiec%22>

<https://dolny-slask.org.pl/entity.action?view=&id=509284>

<http://www.kronikarp.pl/szukaj,31044,strona-4> (materiał wideo)

– mezonetonowca

<https://dolny-slask.org.pl/6384332,foto.html?idEntity=4497773>

oraz założeń modernistycznej architektury (i urbanistyki), a także treści Karty Ateńskiej (wpływu Le Corbusiera)

Lekcja dla uczniów ostatnich lat szkoły podstawowej i liceów (techników).

Czas trwania lekcji: 45 minut

Cele lekcji

- poznanie ważnych dla Wrocławia dzieł architektury modernistycznej,
- zapoznanie się z założeniami architektury modernistycznej,
- zainteresowanie uczniów materiałami archiwalnymi Wrocławia,
- poczucie związków z kulturą Wrocławia i jego historią,
- ćwiczenie kreatywnego, twórczego rozwiązywania zadań,
- wspomaganie rozwoju u uczniów kompetencji kluczowych: umiejętność porozumiewania się w języku ojczystym, kompetencje artystyczne, społeczne i obywatelskie, inicjatywność, świadomość i ekspresja kulturalna.

Część I (ok. 15 min.)

1. Wprowadzenie

Pytania do uczniów:

- Czym jest dla nich nowoczesność? Jakie kształty ona przybiera współcześnie – w technologii, ubraniach, meblach?
- Które budynki we Wrocławiu charakteryzuje zarówno nowoczesność, jak i oryginalność? Które przykuwają ich wzrok, które uważają za piękne?

2. Wskazanie różnicy między nowoczesnością a współczesnością.

3. Użycie pojęcia modernizm (XIX–XX wiek) – krótkie wprowadzenie.

Uczniowie w parach (ławkach) losują pojęcia:

- *ogród na dachu, płaski dach,*
- *blisko do szkoły i pracy,*
- *kuchnia połączona z salonem, wygodny rozkład mieszkań,*
- *dużo światła – przeszklone fasady,*
- *usunięcie niepotrzebnych elementów i ozdóbników,*
- *wykorzystanie najnowocześniejszych technologii (żelbet, stal),*
- *dużo zieleni, bezpośredni jej dostęp do osiedli,*
- *dużo zieleni odgradzającej mieszkańców od szkodliwych czynników,*
- *anonimowość,*
- *budynki sprzyjające rozrywce (kina, pawilony, restauracje),*
- *altanki parkowe,*
- *połączenie budynków z innymi sztukami: szkłem, ceramiką, rzeźbą, malarstwem,*
- *ozdobne okna, rzeźbione balustrady i kamienne parapety,*
- *piece kaflowe,*
- *wspólne łazienki,*
- *lokalizacja zaraz obok zakładów pracy,*
- *bliskie relacje sąsiedzkie,*
- *lekka konstrukcja i czyste, nienachalne kolory,*

- duże klatki schodowe,
- otwarte tereny rekreacyjne,
- pomieszczenia gospodarcze na podwórzu,
- szczególna dbałość o stronę „od ulicy”
- dbałość o formę budynku jako całość

Na tablicy pojawiają się trzy hasła:

Historia (do XX w.)	Nowoczesność (modernizm)	Współczesność

Pary kolejno podchodzą do tablicy i zastanawiają się, gdzie umieścić swoje hasło (mogą zamieszczać pojęcia także między kategoriami).

Część II (15 min.)

Prezentacja trzech wyjątkowych projektów z lat 60. i 70.

1. Sedesowce – stan pierwotny, stan sprzed kilku lat, wyremontowany kompleks

Miały być wybudowane z białego betonu, który w słońcu wyglądałby jak marmur Biała Marianna. W zagłębieniach między okrągłymi osłonami a oknami miały stać donice z pnącą roślinnością, co w połączeniu z cegłą klinkierową wnek około balkonowych, ciemnym drewnem na niektórych wewnętrznych ścianach i trawiastymi dachami pawilonów handlowych, tworzyłoby wyjątkowy w tamtych czasach klimat śródziemnomorski w centrum środkowoeuropejskiego miasta. Awangardowy projekt przerastał czasy, w których powstał – możliwości produkcyjne były ograniczone. Skończyło się zatem na szarym betonie, braku jakiegokolwiek roślinności (o donicach nie wspominając) i dachach krytych papą.

http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,9486035,Sedesowce_czyli_wroclawski_Manhattan.html

2. Trzonolinowiec – wideo z archiwum i stan obecny

W latach 60. śmiały eksperyment w dziedzinie budownictwa wysokiego miał miejsce we Wrocławiu. U dzisiejszego zbiegu ulic Tadeusza Kościuszki i Dworcowej. Zamiast zwykłe ruszyła ekscentryczna budowa. Zamiast zwykłego szkieletu budynku stanęła najpierw betonowa smukła wieża bez okien, wysoka na kilkadziesiąt metrów, tylko trochę szersza od komina fabrycznego.(...) Budowa była zupełnie na opak. Wciągano stropy i zaczynano od najwyższego piętra. Z każdym kolejnym dodanym stropem budynek rósł w dół. Kolejne piętra były bowiem podwieszane do wcześniejszych za pomocą stalowych lin.

(...) Gdy w 1967 roku zakończono budowę, wieżowiec okrzyknięto wydarzeniem. Zachwycała jego smukła lekka bryła, którą podkreślał wolny, niezabudowany parter. Pierwsze piętro wisiało kilka metrów nad ziemią, a kolejne wystrzeliwały na imponującą wówczas wysokość 41 metrów. Na 12 piętrach powstało 40 mieszkań, z widnymi kuchniami, dużymi pokojami oraz naszpikowane nowinkami technicznym, w tym ogrzewaniem podłogowym. Budynek otrzymał nawet tytuł „Domu Roku 1967”.

http://www.bryla.pl/bryla/1,85299,7455628,Trzonolinowiec_zwany_wisielcem_Jedyny_taki_budynek.html

3. Mezonetowiec – zdjęcia archiwalne, stan obecny, plan rewitalizacji

Na parterze mieszkań w mezonetowcu znajdują się punkty usługowe i handlowe, na piętrach 56 dwupoziomowych mieszkań. W mieszkaniach zastosowano podział na sferę dzienną z pokojem dziennym i kuchnią, natomiast na górze sferę nocną z sypialnią i łazienką. Ponadto mieszkania posiadają loggię na wschodniej elewacji, w której znajduje się niewielki balkon na górnej kondygnacji. Na ostatniej kondygnacji znajdują się jednopoziomowe mieszkania z tarasami, dla których wygospodarowano część dachu.

<http://cowewroclawiu.pl/wroclawski-mezonetowiec-zostal-wpisany-do-rejestru-zabytkow/>

Rozmowa z uczniami

- W którym z tych budynków chcielibyście mieszkać? Dlaczego?
- Które z nich wydają się wam wygodne, a które atrakcyjne wizualnie?
- Jak wpływa społeczeństwo i jego potrzeby na kształt architektury? (nawiązanie do współczesności – co np. z singlami, potrzebami współczesnych ludzi)
- Jak wpływa gospodarka na kształt architektury? (wspomnienie o rozmijaniu się projektów i realizacji w latach powojennych)
- Jak architektura wpływa na codzienne życie?
- Czy lubicie architekturę, która was otacza? Czy nasza szkoła jest zbudowana zgodnie z jej przeznaczeniem, czy wszystko jest funkcjonalne i dostosowane do naszych potrzeb?

Część III (15 min.)

Uczniowie w grupach czteroosobowych mają za zadanie narysować na arkuszach papieru plan klasy, w której się znajdują, rozwiązując kilka problemów. Mogą posłużyć się przy twórczym planowaniu nowoczesnymi technologiami, zmienić układ okien, wstawić ścianki działowe, dodać elementy naturalne, meble etc. – wszystko, co podpowie im kreatywność.

Problem 1

Zaprojektujcie układ sali, biorąc pod uwagę, że:

- w klasie są dwie osoby uczulone na słońce,
- nauczyciel ubóstwia swoje paprotki, ich pozbycie się byłoby dla niego prawdziwą przykrością.

Problem 2

Zaprojektujcie układ sali, biorąc pod uwagę, że:

- wszyscy uczniowie w klasie mają 170 cm wzrostu,

– nauczyciel pozwala uczniom odrabiać zadania domowe przy pomocy Internetu; wykonane zadania uczniowie mogą później prezentować wygodnie na forum klasy i przed nauczycielem.

Problem 3

Zaprojektujcie układ sali, biorąc pod uwagę, że:

- jest to sala dla najmłodszych klas, odbywają się tu więc zajęcia zarówno z przyrody, matematyki, jak i plastyki,
- nauczycielka bardzo zwraca uwagę na bezpieczeństwo dzieci, chciałaby wyeliminować wszelkie zagrożenia.

Problem 4

Zaprojektujcie układ sali, biorąc pod uwagę, że:

- na co dzień służy ona do działań edukacyjnych, jednak w każdą środę i piątek nocuje w niej pięcioro stażystów z zagranicy, pomagających przy wieloletnich projektach urbanistycznych w urzędzie miasta.

Problem 5

- psycholog szkolny chciałby wykorzystać waszą klasę do prowadzenia zajęć integracyjnych oraz spotkań z uczniami, nauczycielami i rodzicami. Bardzo zależy mu na tym, żeby atmosfera była bardzo przyjazna, przytulna i aby sprzyjała wyciszeniu i relaksacji.

Uczniowie przekazują swoje projekty nauczycielowi. Najlepsze z nich mogłyby nabrać profesjonalnej oprawy oraz godnie prezentować się w formie szkolnej ekspozycji.